

Veckans växt v. 50 2010

Saintpauliasläktet (*Saintpaulia* H.Wendl.)

***Saintpaulia ionantha* beskrevs 1893 i tidskriften *Gartenflora* av Hermann Wendland, som var föreståndare vid de kungliga trädgårdarna i Herrenhausen vid Hannover. Han presenterade saintpaulian som en anslående skönhet, en varmhusväxt med utbredd bladrosett bestående av saftiga gröna blad, något påminnande om en liten gloxinia, och mellan dessa blad växte många stål- eller mörkblå blommor fram. Även under vintern blommade denna rara växt, som han föreslog skulle kallas Usambara-viol.**

Wendland hade fått några små plantor av den växtintresserade baronen hovmarschalk St Paul-Ilhaire som i sin tur fått plantor från sonen som då var kejserlig distriktskommendant över Usambara i Tanzania. Usambara-violerna växte uppmärksamhet vid en internationell utställning i Belgien. Beskrivningen av saintpaulian i *Gartenflora* avslutas med att firman Ernst Benary-Erfurt ägde de kommersiella rättigheterna.

Det dröjde inte länge förrän saintpaulian kom till Sverige. 1898 hade Göteborgs trädgårdsförening dessa små blå blommor till salu, under beteckningen *Saintpaulia ionantha*. De svenska namnen blev sedan saintpaulia eller Usambaraviol. Under en tid försökte man utan någon egentlig framgång också lansera namnet prinsessblomma.

Saintpaulian visade sig med tiden vara mycket benägen att mutera och dessutom lätt att hybridisera. Mångfalden är nu mycket stor. Det finns tusentals sorter fast vi ser sällan några sortnamn i handeln. Ofta klassificeras saintpauliorna efter storleken, som kan variera från 5 till 50 cm. Det finns blommor i vitt, rosa och mängder av blåviolettera nyanser. Det finns också gula blommor, fast det är ännu inte den riktigt smörgula färgen. Drömmen lär vara att få fram orange, röda och turkosa blommor. De flesta sorter har enfärgade blommor men tvåfärgade förekommer. De kan vara hjulmönstrade eller ha prickar, strimmor eller fläckar i en avvikande färg. Bladens form kan också variera, bladkanterna kan se olika ut och bladen kan ha olika mönster i form av mörka eller ljusa partier. Den blyga violen från Östafrika är kanske den krukväxt som kommersiellt blev den mest "framgångsrika".

De vilda arterna har det lite besvärligare. De ca 20 arterna påträffas - om än i en alltmer begränsad omfattning - i Tanzania och Kenya, där nio av arterna finns i Usambarabergen i Tanzania. De vilda saintpauliorna vill ha hög luftfuktighet och skuggig miljö. Konsekvenserna av stora skogsavverkningar har blivit att de naturliga växtplatserna blivit färre. Ett alltför ivrigt insamlande för såväl handel som forskning anses också ha reducerat bestånden. Nästan alla saintpaulia-arterna finns med på rödlistor över hotade växter.

Den saintpaulia som finns i handeln är en lättförökad växt som inte har någon egentlig viloperiod. Med rätt ljus och rätt vattning kan den blomma året om. Axel Holzhausen poängterar 1924 i *Våra*

växter och blommor inomhus att helst ska de odlas som ettåriga, att unga plantor är vackrast och blommor bäst och att de ska planteras i porös jord. "Som blommande äro de utmärkta till alla slags finare dekorationer i växthus och boningsrum."

Text: Anita Ireholm